

ІНСТИТУТ ПРЕФЕКТІВ В УКРАЇНІ – ГАРАНТІЯ СУВЕРЕНІТЕТУ ЧИ ЗАГРОЗА ДЕМОКРАТІЇ

Загальною тенденцією розвитку сучасного світу є зростання ролі регіонів як одиниць управління держави, що здатні максимально врахувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. Одним із ефективніших інструментів управління та розвитку окремих територій держави є місцеве самоврядування. Усвідомлення цього є і в Україні, де розпочата конституційна реформа, що спрямована на децентралізацію державної влади й створення ефективної моделі місцевого самоврядування, яка має забезпечити динамічний, збалансований розвиток регіонів України. Пошук шляхів децентралізації активізувався в останні роки і підтвердженням цього є підготовлені кілька проектів Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади: Проект Закону від 01.07.2015 №2217а та Проект Закону від 13.12.2019 № 2598). Але ці проекти так і не були схвалені Верховною Радою України і одним з «каменем спотикання» було впровадження інституту префектів.

Прихильники реформи стверджують, що впровадження в Україні інституту префектів стане важливим чинником досягнення порядку і стабільності у всіх сферах суспільного життя на рівні регіонів, посилення обраної громадянами виконавчої влади останніх, яка має прийти на зміну призначених з центру державних адміністрацій. Їх опоненти принципово не заперечують проти введення інституту префекта, але мають застереження щодо «чіткості» прописаного механізму зупинення повноважень і роботи місцевої ради, визначення термінів розгляду порушених питань у суді, прописаної їх відповідальності за зловживання наданими повноваженнями, що в кінцевому рахунку могло призвести до «зворотнього ефекту» – посилення вертикалі влади, її «централізації».

Погоджуємось з тим, що питання щодо співмірності широких повноважень префектів і ризиків щодо «неконтрольованості» органів місцевого самоврядування законодавчо і концептуально залишається не врегульованим. В цьому випадку для вирішення поставлених проблем корисним може бути зарубіжний досвід забезпечення розвинутого місцевого самоврядування. Щодо інституту префекта такий досвід накопичений насамперед у Франції. За словами заступника голови Офісу Ради Європи в Україні О. Литвиненко, французька модель є «відносно м'якою». Відповідно до неї, префекти можуть лише призупинити рішення актів місцевого

самоврядування, а не скасовувати їх. Основними повноваженнями префекта у Франції є: нагляд за виконанням законів; забезпечення підтримання громадського порядку; здійснення адміністративного контролю за органами місцевого самоврядування та передача на розгляд суду незаконних, на його думку, рішень; керування роботою місцевих служб державних органів виконавчої влади. Як структурний підрозділ Міністерства внутрішніх справ, вони здійснюють координацію діяльності поліції та жандармерії [1].

Префект у Франції, на відміну від запропонованої в Україні моделі, не блокує будь-яку діяльність органів місцевого самоврядування, а оскаржує незаконні, на його думку, акти до суду. У разі зловживання цим правом постає питання щодо його компетентності і подальшого звільнення. Особливість французької моделі полягає в тому, що префект є професійним державним службовцем з відповідною освітою, а не політичним призначенцем. В патронатній службі Президента Франції немає підрозділу, який відповідає за взаємодію з префектами. Звітує французький префект тільки перед Прем'єр-міністром [4, с. 9]. В уряді, натомість, є потужний підрозділ, який відповідає за організацією територіальної влади – Дирекція модернізації та територіальної влади у складі МВС. Призначається префект за поданням Прем'єр-міністра на засіданні уряду, Президент підписує призначення. Звільнення префекта відбувається без його попередження указом Президента за поданням уряду, без можливості оскарження. Важливою інформацією, яка характеризує високий ступінь гармонізації влади у Франції є те, що до адміністративного суду на оскарження префектом подається 0,015 % всіх актів, які ним проконтрольовані [2, с. 9].

Отже, основним завданням реформи місцевого самоврядування є створення збалансованої системи управління для прийняття виважених рішень, які дадуть можливість ефективно реалізовувати політику децентралізації з дотриманням вимог Конституції і законів України. Забезпечити таку необхідність допоможе всебічний аналіз позитивного досвіду державотворення розвинутих демократичних європейських країн, зокрема Франції, яка є співмірною до України за площею, адміністративним устроєм і структурою влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Марселяк О. В. Інститут префекта у Франції як приклад для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2015. Вип.35. Ч. II. Том 1. С. 118–122
2. Ганущак Ю. І., Чипенко І. І. Префекти: уроки Франції для України. ІКЦ «Легальний статус», 2015. 44 с.